

УДК 793.33

*Олександра ШИРОКОВСЬКА, старший
викладач кафедри сучасної та бальної
хореографії Харківської державної
академії культури*

СПЕЦИФІКА РОБОТИ ХОРЕОГРАФА В КОЛЕКТИВІ БАЛЬНОГО ТАНЦЮ З ВИКОНАВЦЯМИ РІЗНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РІВНЯ ТА РІЗНОГО ВІКУ

Високі досягнення в бальних танцях, як і в інших видах діяльності, не приходять ні звідки – для цього потрібно багато і свідомо працювати, а головне, думати, та бути постійно у пошуку вирішення проблем.

***Ключові слова:** бальний танець, актуальні проблеми роботи викладача бального танцю, бальна хореографія*

Інтерес до навчання та виховання людини засобами бальної хореографії зростає рік у рік. І це не випадково. Симбіоз танцювальної культури та спорту став ефективним засобом розвитку та виховання підростаючого покоління. Фахівці, які мають знання та досвід роботи в галузі навчання танцям, охоче працюють із населенням різного віку. Віковий діапазон залучених людей у заняття танцями включає дітей від трьох років до осіб старшого похилого віку.

Є загальновизнане у всьому світі поділення виконавців бальних танців на вікові категорії: Супер Бебі 3-4 років, Діти 5-7 років, Ювенали 1 – 8-9 років, Ювенали 2 – 10-11 років, Юніори 1 – 12-13 років, Юніори 2 – 14-15 років, Молодь 1 - 16-18 років, Молодь 2 – 19-20 років, Дорослі – 21 та старші, Сеньйори 1 – 35-44 років, Сеньйори 2 – 45-54 років, Сеньйори 3 – 55-64 років, Гранд сеньйори – 65 та старші

Весь педагогічний процес в бальному танці добре структурований завдяки існуючій класифікації танцюристів, що виражена у літерному еквіваленті. Подібна система дозволяє будь-якій людині легко та доступно увійти в цей педагогічний процес у будь-який віковий категорії, у будь-який класифікаційний етап, та продовжити, в силу своїх здібностей та можливостей, шлях розвитку, навчання та вдосконалення від початкового етапу до вищих особистих результатів. 1-й Початковий етап: категорії Дебют, Атестація, Школа; 2-й етап, Класифікація: N, E, D клас; 3-й етап, Основний: C, B клас; 4-й етап, Вищі досягнення: A, S(M) класи. В кожному класі є вимоги до виконуваних танців, та їх складності, яких необхідно притримуватись. Тобто, це своєрідна система еволюції танцівника, яка відбувається поступово та послідовно.

Важливим моментом навчального процесу є танцювальне оснащення бальних танців. Програма змагань складається з п'яти європейських та п'яти латиноамериканських танців. В даний час європейські бальні танці включають 139, а латиноамериканські – 177 основних танцювальних фігур, всього понад триста шістнадцяти основних фігур, елементів та рухів. Цей навчально-методичний матеріал є основою всієї танцювальної підготовки танцюристів. Фігури бального танцю можна поділити на «базові» та «ускладнені». Базові фігури чітко регламентовані, описані в спеціальній літературі та розділені на

декілька груп згідно класів танцювальної майстерності. Вивчення та освоєння танцювальних фігур та технічних дій програмних танців, згідно класифікації дозволяє розвивати та виховувати майстрів високого класу, здатних втілювати танцювально-музичні твори у всій їх красі та різноманітті. Залежно від дозволених правилами фігур для різних класів змагальна композиція може бути «класифікаційною», або композицією для «відкритого класу»

Під час організації та проведенні хореографічних занять з виконавцями будь-якого віку слід дотримуватися наступних загальних вимог:

1. Постановка перед кожним заняттям навчальних, виховних, розвиваючих та оздоровчих завдань;
2. Добір змісту заняття відповідно його тематиці, меті й завданням;
3. Використання різнохарактерного, образного музичного матеріалу, що відповідає завданням кожної частини заняття;
4. Повторення попереднього й подача нового матеріалу з обов'язковим його закріпленням шляхом багаторазового, варіативного використання;
5. Зміна видів діяльності, оптимальне дозування припустимого навантаження для кожного віку;
6. Поєднання репродуктивного й продуктивного видів діяльності, надання танцюристам свободи у виборі способів рішення творчих завдань;
7. Здійснення індивідуально-диференційованого підходу (урахування фізичних можливостей, психічних та статевих особливостей, інтересів танцюристів);
8. Використання різноманітних методів і прийомів, що стимулюють рухову, розумову, пізнавальну й творчу активність;
9. Створення цікавої атмосфери, що сприяє підвищенню інтересу до бального танцю;
10. Створення атмосфери захищеності й комфортності під час заняття, доброзичливий характер спілкування з педагогом;
11. Особиста участь педагога у виконанні танцювальних рухів;
12. Підведення підсумків з аналізом діяльності танцюристів, повідомлення мети наступного заняття для мотиваційної готовності до наступних занять

Останнім часом поширення набула така форма бального танцю, як соло або соло-леді. Соло-латину та соло-стандарт можна розглядати як перетворені традиційні бальні танці, в яких рухи зібрані в композиції для виконання одним танцюристом. Ця форма знаходиться зараз в процесі своєї еволюції та розвитку, та поступово набирає своїх прихильників. При підготовці соло-виконавиць бального танцю всі основні засади роботи залишаються незмінними.

Але, традиційно бальні танці виконуються парою танцюристів. Розглянемо актуальні проблеми роботи з парами спортивного бального танцю.

На виховання успішної, конкурентної пари впливає комплекс зовнішніх та внутрішніх факторів. Зовнішні фактори - фізичні здібності (вроджені та набуті), антропометричні дані партнерів, такі, як зріст, вага, довжина ніг та рук, комплекція, статура; набутий рівень танцювання, та здібності; фінансові можливості. Внутрішні фактори: зацікавленість батьків, мотивація танцюристів, психологічна сумісність партнерів, загальний рівень культури (у тому числі вміння партнерів самостійно боротися з конфліктними ситуаціями).

Позиція в парі, рамка, робота ніг і стоп, презентація, стиль пари, шейп безпосередньо пов'язані із зовнішніми факторами. Природні та набуті фізичні

здібності переключаються, частково із зовнішніми даними, але частково пов'язані з фінансовим становищем та організацією тренувального процесу. Під природними здібностями мається на увазі вроджене почуття ритму, наявність музичного слуху, координація рухів, хороший вестибулярний апарат, хороший м'язовий тонус. Набуті можливості - якості, що розвиваються в процесі навчання, під час тренувань та занять: почуття ритму, музична чуйність, культура та виразність рухів, координація, сила, витривалість та інші необхідні для досягнення виконавської майстерності фізичні та танцювальні дані. Рівень підготовки нерозривно пов'язаний з фінансовими вкладеннями. Без фінансових вкладень це неможливо. Зацікавленість батьків, які вкладають значні кошти у розвиток танцювальної пари, возять дітей на тренування та турніри, займаються костюмами, допомагають морально, допомагає сформувати правильно спрямовану мотивацію самих танцюристів. Саме при однаковому зацікавленні батьків обох партнерів є можливість плідної стабільної роботи з парою. Мотивація - це внутрішнє спонукання танцюристів до досягнення мети яке допомагає долати серйозні навантаження. Можливі проблеми з мотивацією виконавця бальних танців: некомпетентність; яскраво виражене почуття марнославства; недостатня обов'язковість; одностороннє орієнтування на результативність; педагог примушує танцюриста до розвитку; часта зміна настрою; відсутність орієнту на успіх; страх перед суперниками на змаганнях; відсутність інтересу до процесу. Психологічна сумісність партнерів є дуже важливим фактором успіху пари, це - характеристика тривалої взаємодії для людей, коли прояви індивідуальних рис характеру не призводять до міжособистісних протиріч, це вміння вибудовувати конструктивні взаємини. Темперамент та склад характеру партнерів повинні дозволяти парі комфортно існувати та виробляти спільні цілі. Загальна культура дозволяє налагодити початковий контакт у парі, а згодом попереджати або продуктивно вирішувати конфліктні ситуації. Внутрішні фактори заслуговують на особливу увагу і відповідальність педагога. Дуже важлива робота педагога по підборі партнерів у пару, по контролю за співпадінням зовнішніх та внутрішніх факторів партнерів. Тому, що в іншому випадку виникають стресові ситуації, в рамках яких стає неможливим творчий процес та розвиток танцюристів. Тільки знання специфіки бальних танців може допомогти стабільному багаторічному розвитку пари та досягненню гармонії.

Особливий інтерес викликає напрямок формейшен як хореографічна форма спортивного бального танцю. Це танець, який виконується командою танцюристів високого рівня (6-8 пар), заснований на рухах європейського або латиноамериканського бального танцю, який характеризується стильовою єдністю костюмів учасників, синхронністю кроків та вивіреністю побудов. Також це змагальна форма спортивного бального танцю, стандартизована певними критеріями суддівства та конкурсними вимогами та правилами (тривалість композиції, зміна танцювальних ритмів, тощо). В ансамблевому виконанні формейшен відмінною рисою є те, що індивідуальні особливості кожного танцівника повинні бути підпорядковані співдружнім діям усіх 16 спортсменів, об'єднаних командною участю у змаганнях. При цьому визначальним у спільних діях є забезпечення необхідної швидкості та синхронності виконання руху, тотожність в амплітуді рухів, прикладених зусиль та витривалості, та дотримання суворой узгодженості рухів у груповому виступі.

При створенні композиції для команди формейшен все побудовано на загальній для всіх формі рухів. Цілісне уявлення команда показує лише у тому випадку, коли всі пари формейшен незалежно від перебудов і переходів у певні малюнки будуть демонструвати високу танцювальну якість.

Окремим пластом діяльності є сценічні форми бального танцю. В бальному танці не так широко розповсюджений сценічний вид танцю, так зване шоу. Музичний матеріал, костюм, пластика, жести, пантоміма виконавця, хореографічна композиція, навіть світлове оформлення виступу, – все це саме в шоу в органічній єдності поєднується в художній образ, у витвір мистецтва. Танцюрист – виконавець для створення художнього образу може використовувати різні засоби: пластику тіла; танцювальний рух; танцювальну позу; танцювальний жест; музично-пластичний ритм; просторову амплітуду; просторовий напрямок, розташування, переміщення та ракурс; пантоміму та міміку; акторську майстерність форму тіла танцівника костюм та макіяж; лексичну та просторову композицію танцю; хореографічну режисуру - драматургію та деякі інші. Усі ці компоненти у художній реальності мають знакові функції. Арсенал виразних засобів дуже багатий, потрібно тільки створити умови для їх використання в бальному танці. Саме створення композиції для сценічного шоу бального танцю кидає справжній виклик хореографу-постановнику і дозволяє проявити свій творчий потенціал.

В нинішній час є ще один важливий аспект роботи хореографа з виконавцями. Сьогодення кидає педагогу складне завдання в вигляді дистанційної роботи онлайн. Бальні танці на відстані - перспектива туманна. Незрозуміло й те, як будуватиметься викладацька робота. У режимі відеоконференцій піднести якісний матеріал можна, хоча це не просто й одних танцювальних знань, умінь, навичок буде вкрай замало. Потрібні студія, професійне обладнання, фахівці з відеозйомки та супроводу відеоконтенту в мережі, широкосмуговий доступ в інтернет. Стихійно у мережі з'являються обговорення таких тренувальних процесів. Викладачі діляться досвідом того, як вони підтримують зв'язок із учнями, наводять приклади практичних вправ, публікують онлайн-заняття. З'являється альтернатива класичним змаганням у вигляді відеоконкурсів одиночного та парного виступів. Нажаль, на даний момент поки немає методик, гідних замінити особисте спілкування педагога та виконавця. Але якщо прийняти процеси, що відбуваються і відштовхуватися не тільки від власних компетенцій, а й від соціальних потреб, то можна знайти масу потенційних можливостей.